

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek

over de klacht van

Wim Van Lancker

tegen

Het Laatste Nieuws

Met een mail van 17 oktober 2019 dient de heer Wim Van Lancker een klacht in tegen Het Laatste Nieuws. Aanleiding is een artikel van 24 september 2019 onder de titel *Leuven geeft alle leefloners gratis anticonceptie*. Redactievertegenwoordiger Edwin Ceulebroeck van Het Laatste Nieuws antwoordt met een brief van 3 december, waarop Wim van Lancker reageert met een mail van 12 december 2019.

Een rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft een hoorzitting gehouden op 30 januari 2020. Wim Van Lancker woonde de hoorzitting bij. Voor Het Laatste Nieuws was Edwin Ceulebroeck aanwezig.

DE FEITEN

Het artikel gaat over de beslissing van Zorg Leuven, een samenwerking tussen stad en OCMW, om anticonceptie terug te betalen aan alle leefloners. Volgens de bevoegde schepen zijn de kosten voor anticonceptie een drempel voor mensen die het financieel moeilijk hebben, waardoor de gezinsplanning niet altijd verloopt zoals voorzien, met soms nog meer financiële problemen tot gevolg.

De journalist verwijst naar vergelijkbare initiatieven in Antwerpen en Aalst. Hij schrijft dat er in het verleden al kritiek kwam op de maatregel en citeert daarvoor armoede-expert Wim Van Lancker als volgt: "Het is een denkfout dat hiermee de generatiearmoede wordt aangepakt. Alsof het hebben van kinderen de oorzaak is van armoede. Dat is niet zo."

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

KLAGER is tenure track docent bij het Centrum voor Sociologisch Onderzoek van de KU Leuven. Hij zegt dat Het Laatste Nieuws hem niet geïnterviewd heeft, maar een citaat uit een oud artikel in een andere context heeft gehaald, waardoor de krant hem precies het tegenovergestelde laat zeggen van wat hij in deze context zou hebben geantwoord.

Het citaat van klager komt uit een artikel van De Morgen van veertien maanden eerder, met een heel andere context. Dat ging over de beslissing van het OCMW van Gent om alle vormen van anticonceptie terug te betalen aan zijn cliënten na een voorstel van de N-VA, die de terugbetaling zag als een efficiënt instrument om generatiearmoede terug te dringen. De Morgen interviewde klager, die zei: "Dat het OCMW anticonceptie soepeler gaat terugbetalen, is op zich een zeer goeie zaak. Maar het is een denkfout dat ze hiermee generatiearmoede zullen aanpakken. Die link is verkeerd. Alsof het hebben van kinderen de oorzaak is van armoede. Dat is niet zo."

De beslissing van Leuven gaat over gezinsplanning en niet over armoede. Armoede wordt in de beslissing niet vernoemd. Ook in het artikel van Het Laatste Nieuws is geen sprake van (generatie)armoede. Het gaat over de kosten van anticonceptie die mensen met een leefloon moeilijk kunnen financieren. Terugbetaling als instrument voor gezinsplanning is iets heel anders dan terugbetaling als instrument tegen armoede. Klager vindt terugbetaling van anticonceptie voor mensen met een leefloon heel goed beleid, wat hij ook zei aan De Morgen. Maar net dat deel van zijn citaat heeft Het Laatste Nieuws niet overgenomen.

Het Laatste Nieuws gebruikt wel het tweede deel van het citaat in De Morgen en schrijft op basis daarvan dat hij in het verleden al kritiek had op de maatregel om anticonceptie terug te betalen aan leefloners. Maar dat deel ging niet over de terugbetaling op zich, maar over de idee dat terugbetaling generatiearmoede kan tegengaan. Dat vindt klager een denkfout, zoals De Morgen hem correct citeerde.

Samengevat stelde De Morgen een dubbele vraag, zegt klager: (1) 'Vindt u terugbetaling een goede maatregel?' en (2) 'Vindt u dat een goede maatregel om de armoede te bestrijden?'. Het antwoord op de eerste vraag was 'ja' en op de tweede vraag 'neen'. Dat staat in De Morgen, maar Het Laatste Nieuws gebruikt het tweede antwoord als antwoord op de eerste vraag.

Het Laatste Nieuws heeft klager dan ook volledig verkeerd geciteerd. Als de krant hem gebeld had, had hij over de maatregel in Leuven net het tegenovergestelde gezegd van wat de krant geschreven heeft. De krant stelt het voor alsof hij de maatregel in Leuven slecht beleid vindt, terwijl het omgekeerde waar is.

Het Laatste Nieuws had dat kunnen voorkomen door klager te bellen. Dan had hij kunnen zeggen dat hij de terugbetaling op zich een goede maatregel vindt.

Het Laatste Nieuws stelt het voor alsof klager reageert op het voorstel in Leuven, wat hij niet gedaan heeft. De krant vermeldt nergens dat het om een citaat van veertien maanden oud gaat, wat nochtans logisch is als men uitspraken van iemand uit het archief haalt.

HET LAATSTE NIEUWS zegt dat het klopt dat de journalist niet gesproken heeft met klager, maar dat het citaat letterlijk is overgenomen uit De Morgen en dat de context tussen beide artikels niet wezenlijk verschilt.

Het is niet verkeerd om een citaat uit een zusterkrant of een andere krant over te nemen, zeker niet wanneer het citaat letterlijk en tussen aanhalingstekens wordt weergegeven zonder toevoeging van eigen woorden, omschrijvingen of interpretaties. Het gebeurt dagelijks dat citaten, met of zonder bronvermelding, worden aangehaald of gepubliceerd die eerder elders verschenen of gezegd zijn, zonder dat de persoon in kwestie opnieuw gecontacteerd wordt.

Klager heeft nooit een klacht ingediend tegen De Morgen, wat betekent dat het citaat daar correct is weergegeven. Gezien de letterlijke overname geldt dat ook voor Het Laatste Nieuws.

Klager beweert dat de krant hem woorden in de mond legt door een citaat uit een archiefartikel uit zijn context te trekken, maar dat klopt niet. De Morgen schreef dat het OCMW in Gent anticonceptie gaat terugbetalen aan zijn cliënten, wat volgens de Gentse N-VA een goede manier is om generatiearmoede tegen te gaan. In Het Laatste Nieuws belooft

Leuven om anticonceptie terug te betalen aan leefloners omdat de kostprijs een financiële drempel vormt, waardoor gezinsplanning niet altijd verloopt zoals voorzien, met soms nog meer financiële problemen tot gevolg.

Het principe en de context van de maatregelen in beide steden dus zijn dezelfde: mensen die het financieel moeilijk hebben, helpen door terugbetaling van anticonceptie, zodat ze niet nog meer financiële problemen krijgen en mede daardoor in armoede vervallen, die kan leiden tot structurele of generatiearmoede. Het ene artikel spreekt over 'OCMW-cliënten' en 'generatiearmoede' en het andere over 'leefloners' en 'nog meer financiële problemen'. Maar het is niet omdat de woorden en formuleringen anders zijn, dat niet telkens hetzelfde wordt bedoeld.

Klager vindt terugbetaling een goede zaak, maar zegt dat “het een denkfout is dat hiermee generatiearmoede wordt aangepakt. Alsof het hebben van kinderen de oorzaak is van armoede”. Die kritiek op het Gentse initiatief gaat ook op voor Leuven, waar de bevoegde schepen zegt: “Voor mensen die het financieel moeilijk hebben, is de kost van anticonceptie een drempel. Daardoor verloopt de gezinsplanning (Lees: het krijgen van kinderen) niet altijd zoals voorzien, met soms nog meer financiële problemen (Lees: armoede) tot gevolg”. De woorden van klager worden in het artikel in Het Laatste Nieuws dus geenszins uit de context getrokken, want ook in Leuven wordt duidelijk een link gelegd naar (dreigende) armoede. Daarom mocht de uitspraak van klager in De Morgen worden overgenomen.

Het is niet de journalist zelf maar de eindredacteur die het citaat uit De Morgen heeft toegevoegd. Dat hij zich het citaat nog herinnerde en de reflex had om het te verwerken in het artikel over Leuven, siert hem. Hij heeft het artikel op die manier verder onderbouwd.

BESLISSING

Het Laatste Nieuws heeft bij de overname van het oude citaat uit De Morgen onvoldoende rekening gehouden met de verschillende context van beide artikels, waardoor de citaten in Het Laatste Nieuws niet de mening weergeven van klager. In De Morgen bekritiseerde hij de terugbetaling van anticonceptie als maatregel om generatiearmoede aan te pakken, wat in Het Laatste Nieuws niet aan bod komt. Verder noemde hij in De Morgen de terugbetaling van anticonceptie aan mensen die een leefloon ontvangen een zeer goede zaak. Maar door de manier waarop Het Laatste Nieuws de citaten uit De Morgen overneemt, lijkt klager net het tegenovergestelde te zeggen en komt het over alsof hij de terugbetaling van anticonceptie aan leefloners slecht vindt. De Raad is dan ook van oordeel dat de manier waarop Het Laatste Nieuws de citaten heeft overgenomen, niet strookt met artikel 3 van de code over de weergave van interviews. Het kan verantwoord en relevant zijn om oude citaten te gebruiken of ernaar te verwijzen, maar net als bij interviews mag de journalist daarbij geen essentiële informatie schrappen of verdraaien, wat hier wel gebeurd is.

Verder wekt Het Laatste Nieuws de indruk dat de krant klager geïnterviewd heeft over de beslissing van de stad Leuven, wat niet het geval was. De krant geeft nergens aan dat het citaat van klager uit het archief komt en over de maatregel in Gent ging. Dat kan aanleiding geven tot misleiding van het publiek en strookt niet met de richtlijn bij artikel 3 van de code over het gebruik van archiefmateriaal.

Om die redenen is de Raad voor de Journalistiek van oordeel:

De klacht is gegrond.

Brussel, 13 februari 2020